

Galesia **Pol-qa pepa, Klisten bawan** **ezoqam-te, ndigu Galesia** **manqei-te giyagam**

Megeat Manqat-qase

Nqanek pepa, Pol Galesia manqei Klisten bawan ezoqam-té genø-peawám. Bugukhokhof khøuwa ndøgo, Pol Galesia manqei-te møndøgoám, neka bawan vini-ak, ndigu Zu ezoqam mbain ndigu, Antiok neka Aikonium neka Listla neka Debe taon-te ndøgo, Yesu-qa Manqat Mbomambaqape vøe-zømesimam, yaq ndigu vø-Klisten-bawan-ezoqam-ez (Kel 13-14).

Taqa zita-te, ti-te ndigu, Zu ezoqam ndøzáv. Yaq áv gizømbe-manqatát nqægo: Ndigu Mozes-qa guguna manqat bembopáev. Mbain tøgoat, ndigu kopømba mbain, Mbumbukiam-qa bøi-te ti-eqeieqei-ez. Yaq nginik Galesia ezoqam, tiqa khavozam manqat, gè-unimanqatiním. Geté Pol taqa yaq-te ge-ewag, yaq ndego nqanek pepa mokho-te, áv gezømbe-peawám nqægo: Av taoká. Ezoqa Mbumbukiam-qa bøi-te, sa ndøgo tiní-ndaføyamba-eztát, Yesu ti-unimanqatintat.

¹ No Pól, nqanek pepa nqæpeaumit. No Keliso-gé u-aném. No ambá av nqægo, ezoqa ndøveatønēm o ezoqa nø-etoām, sasae. Geté Yesu Keliso ndøveatán, Mbumbukiam namba, nigi Tat, ndego løvøte-te gekhandi:v.

² No nginik Klisten nõfuap ate ngi:gu namba, khaiya mboma manqat nikhofotaváv zo-te, zo Klisten bawan vinivinimba, Galesia manqei-te nandozo-yageap.

³ Mbumbukiam, nigi Tat, neka Yesu Keliso, nigi Evezøza, tiqa kuku matev neka sambi matev ndøgoát, zo-te.

⁴ Yesu Keliso, ekeza kha, niqa manqa-zapazapa zapayá gene-nqonqotáv, ni nqanek manqei-qapeqa matev soqøsoqa matanam-te betē-khandi:n. Mbumbukiam, ndego nige Tat, āv tømboe-pøovám.

⁵ Teqa iz, miavmiav, bèto-eqawát. Amén. Nqanek manqat unimanqatín!

Mbumbukiam-qa Manqat nõme mbain, ni tizi-khandi:n

⁶ No nqova ndafe kandambá, zoqa yaq-te. Mbumbukiam Keliso-qa kuku matev mokho-te, zo yage ndakinak zø-etoám. Geté zo nakhamas-té qazonø-qambunít. Zo ndego zitá qazøte-wuawét, neka nõmendim matev vini ndøzøndāpēt, khandi ndape nonqo.

⁷ Geté nakhoa nõme mbain, vøzøté-khandi:z. Ezoqa nõme, zo matavap enegim-qa mba zøgót, neka Keliso-qa Manqat Mbomambaqape køfigim-qa ndīgū.

⁸ Geté ezoqa nõme zo Mbumbukiam-qa Manqat vini te:zømesimat, ambá ndøgo, av ni zo qati-zømesimam, ndego bèsoqoév. Até ni nikezán-a, amba manqat vini tøti-zømesimin, ni banī-soqoenin, o amba enzol ezoqam yan-te tendovisin, manqat vini te:zømesimin, ndego bèsoqoevin.

⁹ No nangó qanøzø-ein,

av bugukhokhof qeizømbe-ein. Ezoqa khandi miavmiav ndape-qa yaq-te, manqat vini te:zømesimat, ambá ndøgo, av zo qazøte-ewagam, ndego ezoqa bèsoqoév. ¹⁰ Ge zô, ndozo-matavap? No av nqate-manqate, no ezoqa khanakhanakh-qa nøzøgo? Av taoká. No Mbumbukiam khanakhanakh-qa nombogó. No amba ezoqa khanakhanakh-qa tæzø-gonin, no Keliso-ge sasae ezoqam, ambá nøtégoák.

Manqat ndøgo, Pol ezoqa ge:zømesimam, Keliso-té qandowáv

¹¹ Nøfuap! No zo zøtezat-qa nøzøgó, av nqægo: Manqat Mbomambaqape, no zo qate-zømesimam, ndøgo ambá av nqægo, ezoqam-tē qando-fakhatē. Av taoká. ¹² No ambá av nqægo, ezoqam-tē qatøndo-ndāp, o ezoqa me:nømendimām. Geté Yesu Keliso ekezan nøveáz.

¹³ Zo møyoyogém, no bugukhokhof ande āv khatēgoam, no Zu ezoqam-qa matev manqa o-mba qatondapam. No bazaføgakh nø-asazát, Mbumbukiam-gi ezoqam vøe-ngiæzotat, neka tiqa bawan evøzam-qa vøegoam. ¹⁴ No nøkeza kha ùni nøtevé, nigi atanakha-zapazapa-za-qa manqat vøténøtēn neka vøembó-pavāt. Neka no nòto-eqanát, ta matev-te nqanek, neka nogi bawan ezoqam, ndigu namba qatiqanim, vøe-tømbuzu.

¹⁵ Geté Mbumbukiam, ekeza kuku matev-te, no é-møndø-veatán. Okhokho-té qatøqán, neka no vønø-akha. ¹⁶ Yaq ndego gematøvem, av nqægo, khøuwa eqeieqei møndøndāp, ndego ekeza

Yo n̄ndo-veatáv, sasae v̄n̄-etoam, no Manqat Mbomambaqape, bawan vini-ak batē-z̄omesim, teqa yaq-te. Ndego no nqanek sasae gen̄-etoam, yaq no ambá av nq̄ægo, ezoqa n̄me-tē qat̄nāv, v̄n̄-ov̄yām. Av taoká. ¹⁷ Neka no ambá av nq̄ægo, Zelusalem taon-tē qat̄nāv, ti-te ndigu, ibugukhokhof Keliso-gi u-anim iz gin-dapem. Mbaín. Geté no ndaf̄oyambá, Alebia manqei-té qat̄nāv, yaq taqa zita-te, no nango Damaskus taon-te v̄e-qavan.

¹⁸ No Zelusalem taon-te, viav misika-qá zita-te mbá qatemát. Zapa nd̄ogo, no Pita omete-qa nogoám. Yaq pula menás, namba qatiyagam. ¹⁹ No Keliso-gi u-anim n̄me, qaqaş̄p̄teáv. Ezoqa n̄me sa nd̄ego t̄e-omét, Zems, ndego Evez̄za Yesu namba gi-qaz.

²⁰ Nq̄áe! No nqanek manqat, Mbumbukiam-qá b̄i-té qan̄z̄-peaomít. Ndego m̄nd̄e-otév. No ambá av nq̄ægo, meakha manqat n̄z̄-manqatē.

²¹ No taqa zita-te, Silia neka Silisia manqei-té qat̄nāv. ²² Ta kh̄uwa-te nd̄ogo, Klisten bawabawan ezoqam, Zudia manqei-te giyageapat, ndigu no kha qeiviáv. ²³ Ndigu sa nq̄ánek gi-ewagám: Ndego ezoqam, ni gengīænotam, ndakin ezoqa unimanqatin matev-qa yaq-te me:z̄omesimít, nd̄ogo bugukhokhof navap-qa gembogoam. ²⁴ Yaq ndigu no zapaya, Mbumbukiam-qá iz nd̄e-eqatát.

2

Keliso-gi u-anim nøme, Pol-qa sasae gi-unimanqatinim

¹ Yaq viav 14-qá zita-te mbá, no Zelusalem taon-te nango qævesez. Banabás namba nitiniáv, Taitus vøi-ituat. ² No Zelusalem tøte-vesezát ndøgo: No Mbumbukiam é-møndønø-veáz, av nqægo, no bånønāv. Yaq no Klisten ezoqám namba nimigonáv. Ambá ndigu, ezoqa ewaqape. Geté megetapak mbá. Yaq no Manqat Mbomambaqape nøzømbe-ovøyám, no bawan vini-ak qate-zømesimam. Soqáin ndøgo, ndigu noqa manqat poeveav tøgoat, no bawan vini-ak nqate-zømesim, yaq no nqanek sasae khokhø sægoāt. ³ Yaq ndigu noqa manqat, gè-unimanqatiním. Até Taitúsa, ndego no sasae namba nqatigu, ndego Glik manqei-ak, ndigu pouweáv, ngusum tekepøtaz. ⁴ Manqat taqa yaq-te tønefakhán ndøgo: Zapa ndøgo, ezoqa nøme møndøgoám. Ndigu Klisten ezoqam-qa me:qeivám, neka Klisten ezoqam namba vøe-tøkuatam. Ndigu niqa matev qeivi-qa ndøgoám, khonoam-té, ni Keliso Yesu genqovotan. Yaq ndigu ni Mozes-qa guguna manqat mokhote nqawa ambam-qa nigoám. ⁵ Geté ni tiqa manqat-te, poev elavøqase veeáv. Zapa ndøgo, ni āv qanimbi-pøovám nqægo: Unimanqatin Manqat Mbomambaqape, ni zo qati-zømesimam, oskia begó zo namba.

⁶ Ndigu ezoqam, iz-akhayapak ndigu, Zelusalem taon-te ndøgo, noqa manqat møndø-unimanqatiním, neka manqat nøme einiáv, taqa yaq-te. Geté, unimanqatin. No-te, tiqa iz akhae

gigiap-qapé mbá. Zapa ndógo, Mbumbukiam ezoqa ambá av nqægo, bavokhō genø-gevezoāt. ⁷ Yaq ndigu megetapak, āv gini-matøvemém nqægo: No Mbumbukiam, bawan vini-ak Manqat Mbomambaqape zømesim nonqo ndøveatán, ate av-té, Pita ge:veatav, Manqat Mbomambaqape Zu ezoqa nde:zømesimit. ⁸ Mbumbukiam, ndego Pita u-anim iz gembo-etoam, Zu ezoqam teqa Manqat te:zømesimat, ndego até nó-a, u-anem iz vønø-etoam, bawan vini-ak vøté-zømesimāt. ⁹ Yaq Zems neka Pita neka Zion, ndigu ezoqa uni kandakanda-in ndizæza, ndigu møndø-matøvemém, av nqægo: Iz Mbumbukiam nø-etoám, nqanek sasae nqægot, yaq ndigu no neka Banabas zenda kaka vønī-ítiam. Yaq ni manqat āv qati-kopo:ném nqægo: Ni Manqat Mbomambaqape, bawan vini-ak nití-zømesimít neka ndigu Zu bawan-ak vøe-zømesimít. ¹⁰ Nqanek manqat mbá ginimbi-eín: Zo gigiap-av ezoqam, Zelusalem Klisten bawan mokho-te ngigu, sekembá sozozø-tøkeét. Yaq no møe-unimanqatín taqa yaq-te, neka bazaføgakh vøe-asaz.

Pol Pita manqa-zapa-qa yaq-te gembo-ovøyam

¹¹ Khøuwa nøme, Pita Antiok taon-te gegeavun, no ndaføyamba nomboponqóm. Zapa ndógo, matev nøme gematanam, soqáin. ¹² Bugukhokhof, Pita bawan vini-ak namba, lou møndælogám. Geté ezoqa nøme gifakhaz, ndigu Zems gendo-khofotaz, ndego nangó genøsinán, neka bawan vini-ak namba, lou logemáv. Zapa ndógo, Zu

ezoqa nøme, ndigu sekembá sege-matavupám, av nqægo: Ndøgo soqaín, bawan vini-ak namba toqo-tøkua, ndigu ngusum qogøzatav ndigu. Yaq Pita ndigu Zu ezoqam, møe zøgoám. ¹³ Yaq ndigu Zu ezoqa nøme, Antiok taon-te ndøgo, Pita-qa matev, gèmbø-paevém. Yaq ndigu lou sekemba logemáv, Kliten ezoqa nøme namba, ndigu Zu bawan-ak mbain ndigu. Até Banabás-a, Pita-qa matev vømbøpaev. ¹⁴ No qæqeiv, ndigu nakhoa ndaføyamba paeveav qagoam, av unimanqatin Manqat Mbomambaqape ndæmanqate, yaq no Pita ezoqa ewaqape-qa bøi-te, āv qambøe-eín nqægo, “Qo Zu ezoqám. Geté qo andé bawan vini-ak me qoteyagé. Qo Zu ezoqam-qa matev pøpøvumáv, av bugukhokhof qoqotegoam, qo Kliten ezoqam mbain qoqogoam. Ndøgo kopømbá. Geté gekha zapá, ndakin qoqosinaq, neka ndigu bawan vini-ak ndoqozø-pouwe, andé Zu ezoqam me ti:yagat?”

Mozes-qa guguna manqat qoté-khandi:qak, geté Yesu toqo-unimanqatin

¹⁵ Yaq no Pita manqat nøme, āv qambøe-eín nqægo, “Unimanqatín. Ni Zu ezoqa ziqaním. Ni ambá av ndi:gu, bawan vini-ak, ndigu Mbumbukiam zøtezateav ndigu. ¹⁶ Geté ni ndakin mizi:nøtén, Mbumbukiam ezoqa, ndaføyamba ambá ta zapaya ndøgo, tenezæzā, ndigu guguna manqat ndimbopaev. Geté ndego ndaføyamba, nqáneq genezæzá, Yesu Keliso ndi-unimanqatinat. Até ní-a, ni Keliso Yesu nqáneq qazi-unimanqatiním. Ni āv qazi-matøvemém nqægo: Mbumbukiam ni ndaføyamba nqáneq

genenæná, Keliso tizi-unimanqatinim, ambá ndøgo, ni Mozes-qa guguna manqat tizimbo-pavat. Zapa ndøgo, ezoqa kopømba mbain, Mbumbukiam-qa bøi-te, ta mokho-te ndøgo te-ndaføyamba-ev, ndego Mozes-qa guguna manqat ndembopaev.”

¹⁷ Ni Zu ezoqam ndakin Keliso mokho-te Mbumbukiam-qa bøi-te ndaføyamba-qa nqeigu, yaq ni møiqeivím, ate ní-a, ni manqa-zapa-ús. Av tægoat ndægo, yaq gê, Keliso ni manqa-zapa gone-qa nígu? Av taoká. ¹⁸ Geté no manqa-zapa nqáneq qatégó, nqawa tæsinan, neka Mozes-qa guguna manqat nqawa vøembópæev. Zapa ndøgo, no é-møeqeív, av nqægo, ndøgo kopømba mbain tønøtøke, Mbumbukiam-qa bøi-te tæ-ndaføyamba-en. ¹⁹ No bugukhokhof Mozes-qa guguna manqat paev-qa nogoám. Geté kopømba mbain. Yaq teqa guguna manqat, no andé manqa ovøyam-té qanøvé, løvøte vønø-etoam. Keliso tae mutui-te genanim, no té namba søtumu-pakhaén. No ndøgo tøtenaním: No Mbumbukiam-qa banøyagé. ²⁰ Yaq nakémbá. No nøkezan, ndakin yagév. Geté Keliso ndøyagé, no mokho-te. No ndakin nqanek manqei-qape-te nqæyage, no unimanqatin matev-té qatøyagé, Mbumbukiam-ge Yo-te, ndego kuku ndømbogo no-te neka ekeza kha sa genqonqotav, no zapaya. ²¹ Mbumbukiam-qa kuku matev, no-te gego, no genømbó-qasiák. Unimanqatín. Ezoqa Mbumbukiam-qa bøi-te amba ndøgo tini-ndaføyamba-ezín, Mozes-qa guguna manqat timbo-paevin, yaq Keliso ambá khokhó segenanimín.

3

Keliso toqo-unimanqatin o khafeap matev toqombo-pavat, ndøgo matev ùnime:-vinivinimbá

¹ Zo Galesia ezoqam, zo zó-kawakawa-ez? Gê, zo ezoqa sapi manqât zøvewam? Ni zo Yesu Keliso-qa yaq-te, ùni nizømbè-ovøemám, tae mutui-te gitøkewem, yaq zo manqa mokho vozōndapem.

² No manqat kopo zønømbé-einim? Gê, zo Nqova Mbomambaqape, Mozes-qa guguna manqat paev mokho-té qazonø-ndafem? Av taoká. Zo ndego nqáneq qazøte-ndafém, zo Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape qazo-ewagam neka vozō-unimanqatinim.

³ Zoqa matev, mokho mbaín. Zo Nqova Mbomambaqape-qa bazaføgákh qazøte-ngazém. Yaq gekha zapá, zo ndakin zoqa yageap, zøkeza bazaføgakh-te khoui-qa ndozogo? ⁴ Zo Mbumbukiam namba, mbomambá sozoyagám. Yaq gê, zo khokhó sozóyagam? No nqæmatavap, mbaín!

⁵ Gê, zo Mbumbukiam Nqova Mbomambaqape ta zapaya ndøgo tezømbé-etoumit, neka zo mokho-te umingiap matev vinivinimba, ta zapaya ndøgo tezømbégot, zo guguna manqat nqazombo-paev? Av taoká. Ndego matev av nqægo, ta zapaya nqáneq gezømbegót, zo Manqat Mbomambaqape qazo-ewagam neka vozō-unimanqatinim.

⁶ Ndæ! Eibleem zombøe-matøvemēm? Ndego Mbumbukiam, gè-unimanqatín. Yaq Mbumbukiam ndego ta zapaya ndøgo, ndaføyamba-qape me:veó. ⁷ Yaq zo vøezøtéz:

Uni Eibleem-gi zi ndígu, ndi-unimanqatinat. ⁸ Mbumbukiam-qa Manqat, é-møndø-eín, av nqægo: Bawan vini-ak ti-unimanqatinim, yaq Mbumbukiam ndigu ndaføyamba mé:zæb. Yaq nakémbá, ndego Eibleem āv gembøe-eín nqægo, “Qo mokho-te, no bawabawan ate ndi:gu, matev egeieqei nøzø-matønumát.” ⁹ Eibleem Mbumbukiam, gè-unimanqatín, yaq ndego matev egeieqei vømbō-matanam. Yaq nakémbá, gekha ezoqām ndigu, ndi-unimanqatinat, av Eibleem ge:-unimanqatintam, Mbumbukiam ndigu matev egeieqei zømatanám.

¹⁰ Geté gekha ezoqām ndigu, Mozes-qa guguna manqat-te ndo:taza, Mbumbukiam-qa bøi-te ti-ndaføyamba-ez, ndigu møndø-soqoéz. Ti-te ndigu Mbumbukiam yaq-fia ndøtá. Zapa ndøgo, ezoqa kopo mbaín, ndego teqa manqat ate ndægo ndembopaev. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo: Gekha ezoqām ndigu, Mozes-qa guguna manqat ate ndægo paeveav ndigu, ti-te ndigu Mbumbukiam yaq-fia ndøtá. ¹¹ Ndakin bavokho-qapé. Ezoqa kopømba mbaín, guguna manqat mokho-te, Mbumbukiam-qa bøi-te te-ndaføyamba-ev. Zapa ndøgo, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo: Ezoqam ndøgo tené-ndaføyamba-év, te-unimanqatintat. Yaq géyagét. ¹² Keliso toqo-unimanqatin o Mozes-qa guguna manqat toqombo-pavat, ndøgo matev ùnime:-vinivinimbá. Zapa ndøgo, Mozes-qa guguna

manqat paev mokho-te, ezoqa sa ndígu tíyagát, ndigu uni timbøepavat.

¹³ Ni bugukhokhof Mozes-qa guguna manqat, paev-qa zigoám. Geté kopømba mbaín. Yaq Mbumbukiam ni yaq-fia taev-qa nigoám, ta zapaya. Geté Keliso ni gènqovotán. Mbumbukiam niqa manqa-zapa-qa yaq-fia, te-te ndégo tenøtá. Unimanqatín. Taqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo, “Gekha ezoqām ndego, tae-te tetøkewat, te-te ndego, Mbumbukiam yaq-fia ndøtá.” ¹⁴ Keliso nqanek matev tene-matanám ndøgo: Matev egeiegei ndøgo, Mbumbukiam ge-ein, bawan vini-ak tezøgo, Keliso Yesu mokho-té qabenøzø-fakhán. Mbumbukiam Eibleem, manqa mbusa āv tembøevé. Yaq ni nqazi-unimanqatinat, Nqova Mbomambaqape bizí:ndafem, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve.

Mbumbukiam Eibleem-te manqa mbusa é-møndøvé, yaq vðev, Mozes-qa guguna manqat qafakhan

¹⁵ Nøfuap! Zo møzøte-zøté. Ezoqa manqa tikopo:nem neka poev vø-unimanqatiním, yaq ezoqa nøme kopømba mbaín, tiqa manqat-te, manqat nøme to:-awam o tiqa manqat vønqagimēm. Yaq matev até kopó. Manqa mbusa ndøgo, Mbumbukiam Eibleem-te geve, ezoqa kopømba mbaín, ti-enendem. ¹⁶ Ta manqa mbusa ndøgo, Mbumbukiam Eibleem neka tege zeo-té genøvé. Mbumbukiam-qa Manqat einiáv av nqægo, manqa mbusa tegi zi-tē genøvé,

geté tege zeo kopo-té genøvé, Eibleem namba. Ngenek zeo, Kelisó. ¹⁷ Noqa manqa mokho nqáneq: Mbumbukiam Eibleem namba, poev ge-unimanqatin, yaq viav 430-qa zita-te, Mozes-qa guguna manqat qafakhan, ta guguna manqat ndøgo, kopømba mbaín, Mbumbukiam-qa manqa mbusa tønqawa, ibugukhokhof Eibleem-te geve. Ta manqa mbusa ndøgo, oskia ndøgoát. ¹⁸ Ni Mbumbukiam matev mbomømboma, amba Mozes-qa guguna manqat paev mokho-te teni-etoamin, yaq manqa mbusa ndøgo, Eibleem-te geve, ambá khokhó. Geté Mbumbukiam Eibleem matev āv gembøe-etoám, av manqa mbusa gembøeve. Yaq-mbá.

Mozes-qa guguna manqat-qa sasae, ndøgo ibusa-ibusa nonqó

¹⁹ Av tægoat ndægo, ni tizi-unimanqatinim, ndøgo gigiap-qapē, yaq gê, Mozes-qa guguna manqat, mokho gekhâm? Mozes-qa guguna manqat, ndøgo tønefakhán: Ni tàbizi-qeivím, av nqægo, manqa-zapazapa ndøgo, ni qazigoatun, ùnime:-soqá, Mbumbukiam-qa bøi-te. Guguna manqat ndøgo, enzol ezoqam Mozes gembo-etoam, sa ndøgo tønégóát, atema Eibleem-ge zeo vømøfakhán, teqa yaq-te, Mbumbukiam manqa mbusa gembøeve. Guguna manqat, ni nginginam mokho-té qanøni-fakhán. Ngenek nginginam, Mozés. ²⁰ Geté Mbumbukiam Eibleem namba manqat gi:kopo:nem, ndøgo nginginam mbaín. Mbumbukiam manqat ekezan mbo-eín.

²¹ Yaq gê, yaq Mozes-qa guguna manqat-a, yaq manqa mbusa ndøgo, Mbumbukiam Eibleem-te geve, qaqaë matev tógo? Av taoká. Zapa ndøgo, Mozes-qa guguna manqat, ni amba khandi tønietoamin, yaq ni Mbumbukiam-qa bøi-te, ambá ndøgo tizi:-ndaføyamba-enín, teqa guguna manqat tizimbo-pavatín.

²² Geté Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-eín nqægo: Ni ezoqa ewaqape, manqa-zapa-qá mokho-té qazu:gú, neka ni bazaføgakh mbain, Mozes-qa guguna manqat tizimbo-pavat. Yaq nakémbá, Mbumbukiam, ta khandi ndøgo, taqa yaq-te ibugukhokhof manqa mbusa geve, ndigu tezø-etoám, ndigu Yesu Keliso ndi-unimanqatinat.

²³ Nqanek unimanqatin matev fakhaneav qagoam, ni Mozes-qa guguna manqat mokho-te, løvønāt zigoám, neka ande ndimbula ezoqam me vizi:goam. Geté unimanqatin matev qandovea, ni zifakhán. ²⁴ Ni guguna manqat-qá mokho-té qazu:goám. Yaq ni tötøpøtambám ndøgo, atema Keliso vømøfakhan. Geté ndego gefakhan, yaq ni Mbumbukiam-qa bøi-te, nqáneq qazí:-ndaføyamba-én, ni Keliso tizi:-unimanqatintat. ²⁵ Unimanqatin matev qafakhan, yaq ni ndakin Mozes-qa guguna manqat, sekemba tøpøtøtateáv.

Ni mizi-Mbumbukiam-gí-nakheis-én, ni Keliso nqazi-unimanqatinat

²⁶ Zo ate ndøzøte:go, Keliso Yesu nqazo-unimanqatinat, zo mòzo-Mbumbukiam-gí-nakheis-éz. ²⁷ Zo ibøkha iz qazondapem, zo Keliso

mokho-té qazotu:gu. Neka zo ndego andé ndabua me zøte-uzáp. ²⁸ Yaq nakémbá zo vinivinimba mbain, zo Zu ezoqam neka zo bawan vini-ak, neka zo ezoqa iz ndøzøgo neka zo iz mbain ndozogo, neka zo angana neka zo sakheis. Keliso Yesu mokho-te, zo kopó. ²⁹ Zo Keliso-qa mokho-te tozotugoat, zo Eibleem-gí zí. Yaq zo Eibleem-gi zi tozogoat, zo matev ndòzo-ndapém, taqa yaq-te, Mbumbukiam Eibleem manqa mbusa gembøeve.

4

¹ Zo møzøte-zøté, gekha nakhasám ndego, vaev-te eve-qa gigiap ate ndægo to:kawaev, ndego khapelavøqase zua ndego, ndego andé khokho sasae ezoqam me me:gó, oskiá ndøgo, gigiap ate ndægo, teqa ndøgo. ² Yaq ndego ezoqam-qa mokho-té gunu:gu. Ndígu timbo-kewagét, atema ta khøuwa-te ndøgo, tege eve gezav, gigiap ate ndægo to:kawaev. ³ Até ní-a, ni Keliso unimanqatinteav qazigoam, ni andé nakheis me zi:goám, neka manqei-qape khafeap matev neka matavap mokho-té qazu:goám. Ni andé tigí khokho sasae ezoqam me zi:goám. ⁴ Geté, khøuwa eqeieqei qandap, av Mbumbukiam ge:zav, ndego ekeza Yo ndokhofotáv, sævam-te vømøqan. Até ndegó-a, Mozes-qa guguna manqat mokho-té gunu:goám. ⁵ Ndego tenegeavún ndøgo: Ezoqa génqovotáz, ndigu guguna manqat mokho-te gu:goam, yaq ni bizi:-Mbumbukiam-gi-nakheis-en.

⁶ Ni Mbumbukiam-gi nakheis nqazigu, Mbumbukiam niqa mbøni-te, ekeza Yo-ge Nqova Mbomambaqape ndokhofotáv. Yaq ngenek ni mokho-te, Mbumbukiam “Tat” mbo-akhaematún. ⁷ Yaq nakémbá, zo ambá av nqægo, ande khokho sasae ezoqa me sekembā sozogō. Av taoká. Zo Mbumbukiam-gí nakhéis. Yaq zo Mbumbukiam yage eqeieqei-qape zó-etoám, ndøgo ekeza nakheis nonqo ndemendewe.

Pol Galesia ezoqam gezø-fofogim, ndigu guguna manqat-te nango givesez

⁸ Ibugukhokhof, zo Mbumbukiam zøtezateáv. Zo khape mbumbuk-qá mokho-té qazotugoám, neka zo ande tigi khokho sasae ezoqam me vøzøtēgoam. Ezoqa ndigu mbumbuk zø-akhaematún. Geté ndigu uni mbumbuk-aním mbá. ⁹ Zo ndakin Mbumbukiam møzøte-zøté. O, unimanqatin nqáne. Zo Mbumbukiam me:-otév. Geté, áv khané:go, zo khafeap matev-te neka khape mbumbuk-te nqawa ndozo-vesezet, ndigu bazaføgakh mbain ndigu neka kopømba mbain ndigu, zo tizøtøke? Gekha zapá, zo tiqa mokho-te nqawa gone-qa ndozogo, nqawa vozó-tigi-khokho-sasae-ezoqam-ēz? ¹⁰ Zo khøuwa nøme, gigiap-qape zøtezæzá, løvøyak nøme-te neka viav-te. Yaq zo ndozo-matavap, tozo-khatiwat, zo Mbumbukiam ndaføyamba me:zæzá. ¹¹ No nøzø-fofogeáp zo. Andē noqa sasae ate ndægo khokho vøtégo, zo mokho-te bazaføgakh qæ-asazat.

¹² Nøfuap! No Zu ezoqám. Geté no ndakin ambá av nqægo, Mozes-qa guguna manqat mokho-te,

ndaføyamba-qa nøgō, Mbumbukiam-qa bøi-te. No nqazø-pouwe. Zo noqa zøtèqeivát, taqa yaq-te. Até nó-a, no andé zo me nøtegoám, no zo namba qategoam. Zo no-te mbøni vaev etopøteáv, atema ndakin. ¹³ Ta khøuwa-te ndøgo, no zo Mbumbukiam-qa Manqat ande qate-zømesimat, no enqoni nøvitát. ¹⁴ Geté oskiá ndøgo, noqa enqoni zo viniv qazø-etoam, zo no sanqambeáv neka qasi:veáv. Geté zo sòzo-khatombém. Unimanqatín. Zo no andé enzol ezoqam me o Yesu Keliso me zøte-khatombém. ¹⁵ Zo Mbumbukiam-qa Manqat ande qazøte-yogem, zo khanakhanakh kandambá qazondapem. No møtenøtén. Ta khøuwa-te ndøgo, zo kopømba tozogonín, zo ambá zøkeza bøi zokhawaín, no vozonø-etømemín. Zapa ndøgo, zo kuku kandambá qazogoam no-te. ¹⁶ No zo unimanqatin manqat nqazø-manqate, yaq gê, no ta mokho-te ndøgo, møezø-qaqa-ezoqam-en?

¹⁷ Nandiv khokho nømendim ezoqam, ndigu gawáp zo-te. Geté ndigu ambá av nqægo, zo tøkeam-qa zøgō. Ndigu zo qatozoat-qa mba zøgó, no-te. Ndigu sa nqáneq qazøpoév, zo ti-te gawap tøzøgoat. ¹⁸ Gawap taqagoat, ndøgo qanimáv, matev eqeieqei-te taqagoat. Zo ambá oskia zøgonín, ambá ta-mba ndøgo, no zo namba tøtegoat. ¹⁹ Nogi nakhei mbomømboma! No viniv nangó qatøndapét zo zapaya, ate av-té, sævam viniv tundap, tui-ova, atema Keliso-qa matev zo mokho-te uni vømé-khouwēv. ²⁰ Noqa poev kandambaqape nqáneq: No ndakin zo-té qabanøgó. No amba zo namba tøtegonín, yaq no manqat ambá ndaføyamba nøzø-manqateín,

kuku matev-us. Zapa ndógo, no nqova ndafe kandambá, zoqa matev-qa yaq-te, neka nõzø-fofogeáp.

Sæla neka Hega, tiqa emanqat

²¹ Zo ezoqam, zo poev ndøzøgo, guguna manqat mokho-te tozotugoat, gê, zo mozóyogem, guguna manqat, gekha manqāt ndø-ein? ²² Av qane-peawáp nqægo: Eibleem nakhei angana menás gimboqaz. Nøme ndego, tegu sasae sævam Hega-té gemøqán. Geté nøme ndego, ekeza zaste té gemøqán, Sæla. ²³ Tege yo, ndugu sasae sævam-te gemboqan, ndego ezoqam-qá manqa vøovam-té genøqán. Geté, tege yo, tegu zaste gemøqan, ndego ndógo tenøqán, av Mbumbukiam manqa mbusa ge:ve. ²⁴ Nqanek emanqat, yaya ni-etæ. Ngini sakhei menas, andé poev menas me me:gó, Mbumbukiam ezoqa namba gi:-unimanqatinim. Poev nøme, Sainai olol-té ge-unimanqatín, Mozes-qa guguna manqat vøzø-etoam. Ta matev ndøgo, andé Hega me me:gó, ndugu khokho sasae sævam, Eibleem-ge nakhasa anganeam nøme gumboqan. Yaq ta guguna matev mokho-te, até ní-a, vizi-khokho-sasae-ezoqamen. ²⁵ Ezoqa ndakin Zelusalem taon-te, Mozes-qa guguna manqat ndimbopaev, ndigu andé khokho sasae ezoqam me me:gó, ate av-té, Hega nduigu, ndugu Sainai olol guikhamas, Alebia manqei-te ndøgo. ²⁶ Geté ni Klisten ezoqam, ni ambá av nqægo, ande khokho sasae ezoqām. Zapa ndógo, ni Zelusalem ndakinak taon-ák, ova

4:22 4:22 Gen 16:15; 21:2
Iblu 12:22; Veve 21:2, 10

4:23 4:23 Lom 9:7-9

4:26 4:26

nqo:go. Ndøgo andé nigú evó. ²⁷ Tuqa yaq-te, Mbumbukiam-qa Manqat, āv qane-peawáp nqægo,

“Qo khanakhanakh mbá qanegó,
qo sævam, nakheis mbain ndoqogo.

Qo khanakhanakh-us ndø-akhá,
qo nakheis qazøneav qagoam.

Zapa ndøgo, qo qakhapus mba nqoqoyage,
qo nakheis segeqá-goát. Kopoav-qapé.

Av taoká, av sævam nømu nduigu, zivis-us
ndugu.”

²⁸ Nøfuap! Nqáe! Mbumbukiam Eibleem-te manqa mbusa ndøvé, yaq Aezek vøqan. Yaq zo até kopó. Mbumbukiam manqa mbusa ndøvé, zo vozø-Mbumbukiam-gi-nakheis-ez. ²⁹ Ta

khøuwa-te ndøgo, ndego Hega-ge yo, Ismael, ndego ezoqam-qa manqa vøovam-te geqan, Aezek, ndego Mbumbukiam-ge Nqova-qa poev-te geqan, soqaqape-té genø-aumám. Até ndakín-a, matev até kopó. Ndigu ezoqa nøme, zo guguna manqat paev-qa ndizøgo, ndigu zo soqaqape-té ginø-abét, zo Mbumbukiam-ge Nqova-te qazofakhaz.

³⁰ Geté Mbumbukiam-qa Manqat, áv khané-ein? Ndøgo āv qane-peawáp nqægo, “Nanduv khokho sasae sævam, vøkhofotáv, ekeza yo namba.” Zapa ndøgo, khokho sasae ezoqam-ge yo, kopømba mbaín, zas-anim-ge yo namba, eve-qa gigiap to:kawaev. ³¹ Nøfuap! Yaq nakémbá, ni ambá av nqægo, andē khokho sasae sævam-gī

nakheís, neka Mozes-qa guguna manqat mokho-tē qazu:gū. Geté ni Eibleem-gu zas-anim-gí nakheís.

5

Keliso ni genqovotan

¹ Ni Keliso gènqovotán, guguna manqat-qa mokho-te qazu:goam. Yaq ndakin ni nqanek nqovotønat matev-te, oskia tábizi:gú. Yaq nakémbá, zo føgøføgakh ndøwaniáp, neka nango ndøvèséz, ta viniv-te ndøgo, ni ande khokho sasae ezoqam me qazi:-eqatam. ² Nqáe! No Pol, nqazó-manqate. Zo ngusu qogøzat matev mokho-te, Mbumbukiam-qa bøi-te ndaføyamba-qa tozogoat, yaq matev ndøgo, Keliso zoqa gematanam, gezø-tøkeák. ³ No nqawá qanøzø-eín: Gekha ezoqām ndego, ngusu qogøzat matev mokho-te, Mbumbukiam-qa bøi-te ndaføyamba gone-qa ndego, ndego Mozes-qa guguna manqat ate ndægo bembopáev. ⁴ Zo gekha ezoqam, zo Mozes-qa guguna manqat paev mokho-te, Mbumbukiam-qa bøi-te ndaføyamba gone-qa ndozogo, zo mðzoqatáz, Keliso-te. Zo Mbumbukiam-qa kuku matev, zitá qazøte-wuøém. ⁵ Geté ni ezoqam, Mbumbukiam-ge Nqova Mbomambaqape mokho-te nqaziyage, ni ta-mba nqáneq qazio-taná: Ni Mbumbukiam ndaføyamba nqáneq genénæmb, ni Keliso tizi-unimanqatintat. ⁶ Zapa ndøgo, Keliso Yesu mokho-te, ndøgo gigiap-qapé mbá, ngusum e-má tiqambø-kepøtøzēm, ó, kepøtøzateav vøgoat. Geté

gigiap-qape nqáneq, Keliso tizi-unimanqatintat neka kuku matev vónigoāt.

⁷ Zo mbomambá sozongazém, Klisten matev-te. Yaq gê, zo matavap, gekha ezoqām zó-enegim, unimanqatin manqat sekemba paeveav ndozogo.

⁸ Manqat ndøgo, ezoqa nøme zo ndezømesim, ambá av nqægo, Mbumbukiam-tē qando-fakhatē, ndego zo gezø-akha. Av taoká. ⁹ Zo mōzøte-zøtéz: Flawa poponøvem nonqo khapelavøqase, flawate toqotu-pomogim, yaq ate ndi:gu segé-popoéz. Yaq matev até kopó. Khokho nømendim manqat khapelavøqase tøgoat, yaq ndøgo segé-khouwév, ezoqa vótubām. Ezoqa kopoáv. ¹⁰ Geté no āv qate-unimanqatinát nqægo: Zo Mbumbukiam zótøké. Yaq zo tiqa matavap vini ndapeav tønè:gó. Yaq gekha ezoqām ndego, zoqa matavap ndezø-enegimit, ndego yaq-fia nqosøgeap betēndap.

¹¹ Nøfuap! Gèmbø-mataváp. No amba ezoqa tøte-zømesimín, av nqægo, ngusum yà bezøqogāz, yaq no Zu ezoqam soqaqape-te ambá géveemák. No ezoqa amba zømesipøteav tøgonín, Keliso-qa løvøte mokho-te tikhandi:z, ndego tae mutui-te genanim, yaq no Zu ezoqam, qaqa ambá genøgonemák. ¹² No nqæmatavap, ndigu ezoqam zo ngusu qogøzat-qa yaq-te matavap ndizø-enegim, ndigu sà be-apét, até nqazí-a, bē-ovob.

¹³ Nøfuap! Zo Yesu nqovotøzat matev-té genøzø-akhá. Geté ndego ambá av nqægo, zo nqānek gene-nqovotāz, zo matev vinivinimba sa tozomatønumit, av zøkeza ndøzømbe-poev. Av taoká. Geté zo kuku matev bezøgó, yaqyaq-a, vøe-tøkeam.

¹⁴ Zapa ndógo, manqat kopo ndógo, Mozes-qa guguna manqat ate ndægo ndøgutøve, nqáne: “Ezoqa nøme-te, kuku āv tabetaqambe:gó, av qakeza kha-te kuku ndaqambe:go.” ¹⁵ Geté zo izuizu tozo-kefongimat, neka kopømba ande av søvakha gigiap ndi:gu, izu kha vøzølgāt, zo aiyá qagó, andé vøzøté-khoumbām.

Nqova Mbomambaqape-qa matev neka kha-qa poev matev

¹⁶ No zo āv qazømbé-eín nqægo: Zo Nqova Mbomambaqape-qa mokho-té qanuyagé, ndego zo bēnøzøgim. Yaq zo manqa-zapazapa zógoák, av zøkeza kha ndømbøe-poev. ¹⁷ Kha-qa poev, Mbumbukiam-ge Nqova namba, gènøfeáp. Neka Mbumbukiam-ge Nqova, ezoqam-qa kha-qa poev namba ndē:nøfeáp. Qaqa ndógó, yaqyaq-a. Yaq nakémbá, matev eqeieqei ndógo, gone-qa ndo-qogo, kopømba mbaín toqogo. ¹⁸ Geté zo Nqova Mbomambaqape tezømbo-megetat, yaq ndógo viní. Zo ndakin ambá av nqægo, Mozes-qa guguna manqat-qa mokho-te sekembā søzøtu:gū.

¹⁹ Ni kha-qa poev mizi:nøtén. Taqa poev nqáne: Mambe okho matēv, neka sakhei o angana qovesam matēv, neka gekha manqa-zapazapa nøme ndógo, av nqægo. ²⁰ Neka kha-qa poev nøme nqáne: Tae khøuwiap vizap matēv o mbumbuk akhayam matēv, neka manqa-sisi matēv, neka sanqambap matēv, neka manqa itumbam matēv, neka gigiap qovet matēv, neka qaqa matēv, neka qakeza kha eqawat matēv, neka

qaqae matev. ²¹ Neka kha-qa poev nøme nqáneek: Ova matēv neka ibøkha soqa izam matēv neka lou loge møqæ matēv neka gekha matev soqøsoqa av nqægo nøme ndøgo. No nqawá qanøzø-eín, av bugukhokhof qazømbe-manqatam: Gekha ezoqām ndigu, matev av nqægo ndimatanam, ndigu Mbumbukiam-qa Megeat Matev-te gemø-fakhazák.

²² Geté mokho ndøgo, Mbumbukiam-ge Nqovate ndøndo-fakhate, nqáneek: Kuku matēv, neka khanakhanakh matēv, neka sambi matēv, neka aiyaiyav matēv, neka tanøtanakh matēv, neka matev mbomømboma gone matēv, neka matev eqeieqei-te tøkenømbem matev, ²³ neka qakeza kha voat neka eqeieqei nøzøgim matev. Nqanek matev ate nqægo, guguna manqat kopo nqawateáv. ²⁴ Gekha ezoqām ndigu, Keliso Yesugi, ndigu ekeza kha-qa poev sekemba gembópavaták. Ndigu kha-qa poev, tae mutui-té ginø-tøkeém, poev soqøsoqa ate ndægo namba. ²⁵ Ni Nqova Mbomambaqape, khandi ndakinak gini-etoam, ni ndégo teabeni-nøzøgím. ²⁶ Ni bizi-khambùváp, neka yaqyaq-a qaqá biziløðzú, neka yaqyaq-a ova bizi-manqáté.

6

Qo gigiap ndøgo toqópedá, av qoqote-ogeakh

¹ Nøfuap! Zo mokho-te ezoqa nøme manqazapa tego, yaq zo ezoqa, Nqova Mbomambaqape nanduzumbu-gu, ndego gëmbo-tøkeém. Kuku matev-ús. Geté zøkeza kha, gèqeiví. Soqáin ndøgo,

teqa matev, atē zō-a, manqa-zapa-te tō-itub. ² Zo yaqyaq-a, viniv eqawat-qa yaq-te, gètøkeám. Av tōzøtegoat ndægo, zo Keliso-qa guguna manqat o-mba zombøé-ndapát. ³ Gekha ezoqām ndego, nde-matavap, av nqægo, ndego ezoqa nøme gèløvubām, getē ndego ezoqa kandambaqapē mbā, ndego ekeza kha gèmbøe-khavozumít. ⁴ Ezoqa ewaqape ekeza matev, yà begevewát. Eqeieqei tøgoat, yaq qo kopømbá, khanakhanákh. Geté kopømba mbáin, toqote-khambuvupat av nqægo, qoqa matev eqeieqei, getē ezoqa nøme-qa matev so-qain. ⁵ Zapa ndøgo, ezoqa ewaqape, ekeza viniv ndøzøgó, ndi-eqægeapet.

⁶ Gekha ezoqām ndigu, Manqat Mbomambaqape ndi-upøgim, ndigu yà bembo-tøkeé, ndego nde:zømesim, gigiap qaniqanimav-te.

⁷ Zo zøkeza kha mbøe-khavòzám, av nqægo, Mbumbukiam zimbøe-khavozømēm. Ezoqa kopømba mbáin, Mbumbukiam tembøe-khavozam. Gèmbø-mataváp. Gekha gigiāp ndøgo, toqo-ogeakh, qo ndøgo toqópeá. ⁸ Qo manqa-zapazapa, ande gigiap soqøsoqa me toqo-ogeakh, yaq ngi:wat matev qotøndé-pe:tát. Geté Nqova Mbomambaqape toqombo-pavat neka matev eqeieqei toqo-matønumat, kopømba ande av avøe gigiap eqeieqei me toqote-ogeakh, yaq qo khandi miavmiav qotøndé-pe:tát. ⁹ Yaq nakémbá, ni matev eqeieqei matanam-qa yaq-te, bini-ewèzát. Zapa ndøgo, khøuwa eqeieqei-te, ni avøe gigiap eqeieqei-qape zindúpeá, ni yovitav tøgoat. ¹⁰ Yaq nakémbá, gekha khøuwā ndøgo, ni kopømba

6:2 6:2 Lom 15:1 **6:5** 6:5 Lom 14:12 **6:6** 6:6 1 Ko 9:11, 14
6:7 6:7-8 Lom 8:13

tøgoat, ezoqa nõme matev mbomømboma tizizø-matønumat, ni sà bizizø-matanám. Bugukhokhof matev mbomømboma, ndígu tizizø-matanám, ndigu ni namba Keliso nqazi-unimanqatinat.

Gigiap-qape nqánek, Mbumbukiam khandi ndakinak gini-etoam

¹¹ No nqanek manqat-qase, nõkeza zendá qate-peaomít. Zøtéqeivím! Taqa peawap kandakandá.

¹² Ndigu ezoqam, zo ngusu qogøzat-qa yaq-te nditøpøtøzat, ndigu Zu ezoqam-te, iz kandakanda ndape-qa mba ndøgó. Ndigu sa tinigoatún ndøgo: Soqaín ndøgo, ezoqa soqaqape-te ti-ab, ndigu ezoqa Keliso-qa yaq-te ti:zømesimat, ndego tae mutui-te gitøkewem. ¹³ Ndigu ekezan, Mozes-qa guguna manqat pøpøvumáv, oskiá ndøgo, ngusum ndizø-qogøzat. Geté ndigu zo ngusu qogøzat-qa tizømbigú ndøgo: Tĩabiti-khambuváp, av nqægo: Zo tiqa manqat o-mba zotondapé, taqa yaq-te. ¹⁴ Geté no nikeza Evezøza Yesu Keliso mba nøté-khambuvupát, ndego ni zapaya tae mutui-te genanim. Te mokho-te, manqei-qape gigiap neka matev, møndønaním, no-te. Neka no nõkezan, manqei-qape matev-te, vøtø-nanim. ¹⁵ Ndøgo gigiap-qapé mbá, ngusum e-má tiqambø-kepøtøzēm, ó, kepøtøzateav vøgoat. Geté gigiap-qape nqánek, Mbumbukiam khandi ndakinak geqa-etoam. ¹⁶ Gekha ezoqām ndigu, nqanek manqat ndimbopaev, Mbumbukiam-qa sambi matev neka tanakh matev ndøgoát, ti namba. Ndigu ezoqam, unimanqatin Mbumbukiam-gí Izlael ezoqám.

¹⁷ Noqa vaev manqat nqánek: No ezoqa viniv nøme mba benømbòvè. Zapa ndøgo, no nqama ee nqanøgó, no ezoqa gizumbam, no Yesu-qa sasae nqægo.

¹⁸ Nogi Klisten nøfuap. Nigi Evezøza Yesu Keliso-qa kuku matev ndøgoát, zo namba.

Amén. Nqanek manqat unimanqatín.

**Mbumbukiam-qa Manqat Mbomambaqape
Ruth, Jonah, and the New Testament in the Kuni
dialect of the Kuni-Boazi language of Papua New
Guinea
Rut, Jona, na Nupela Testamen long tokples
Kuni-Boazi long Niugini**

copyright © 2015 Wycliffe Switzerland

Language: Kuni-Boazi

Dialect: Kuni

Translation by: Wycliffe Switzerland

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-04-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 2 Apr 2024 from source files dated 2 Apr 2024

f10a11c4-6a0c-5775-9168-c6e73df1a68f